

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین «سعیدی – سعید افغانی»
۰۴ اکتوبر ۲۰۱۳

حج بعد از مرگ

در شرایط وجوب حج آمده است : حج بالای کسی فرض است که : مسلمان ، بالغ ، عاقل و آزاد باشد (برده نباشد) و استطاعت مالی و بدنی و امنیتی راه رسیدن به مشاعر مقدسه را داشته باشد .
و برای زنان در جنب پنج شرط متذکره ، شرط ششم نیز اضافه گردیده که آن عبارت از موجودیت محرم شرعی است .

ولی حج بعد از مرگ :

طوری که در فوق ملاحظه فرمودیم ، در شرایط وجوب حج ، یکی هم ، استطاعت مالی است . بناءً اگر یک مسلمان مقدار مالی اضافه بر نفقه خود و خانواده اش در اختیار داشته باشد که برای رفتن به حج کافی باشد، در آنصورت او ملزوم است که شخصاً به ادای مراسم حج بپردازد.

اگر شخص متذکره در جنب این که استطاعت مالی در او باشد ولی به علت مریضی ، پیری و کهنسالی ، نمی تواند ، عازم مراسم حج گردد ، در این صورت بر وی لازمست شخصی دیگری را به نیابت خویش به حج روان کند.

ولی اگر وضع طوری پیش آید که او شخصی را به نیابت خویش به حج اعزام نداشت ، و در همین مدت وفات کند و به حق برسد ، پس بر ورثه متوفی است که از مال ماتر که متوفی ، مقدار مالی را که برای ادای مراسم حج کافی باشد به توافق سایر ورثه ، جدا نموده ، و وکیلی را برای انجام مراسم حج برای شخص متوفی ، به حج اعزام نماید . زیرا حج به مانند یک دین و قرض بر دوش او باقی مانده ، و ادای دین الهی به حق تر از سایر دیون است، چنانکه نسائی از ابن عباس رضی الله عنه روایت می کند : «قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أَبِي مَاتَ وَلَمْ يَحْجْ، أَفَأَحْجُ عَنْهُ؟ قَالَ: أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ عَلَى أَبِيكَ دَيْنٌ أَكُنْتُ قَاضِيَهُ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَدَيْنُ اللَّهِ أَحَقُّ» نسائی (۲۶۳۹).

یعنی : «مردی گفت : ای رسول خدا! پدرم فوت کرده و به حج نرفت، آیا به جای او حج کنم؟ فرمود : اگر پدرت قرضدار می‌بود، آیا قرضش را پرداخت نمی کردی؟ آن مرد گفت: بلی، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : پس ادای دین خداوند به حق تر است (تا اداء شود)».

امام ابن قدامه گفته :

«هرگاه کسی که بر وی حج واجب شده فوت کند ولی به حج نرفته باشد، واجب است مقدار مالی را که برای حج کافی باشد از مالش جدا نمود، چه از روی عذر آن حج را ترک کرده باشد یا بدون عذر، و این رأی حسن بصری و طاوس و شافعی نیز هست.

رأی امام ابوحنیفه و امام مالک:

امام ابوحنیفه و امام مالک می فرمایند: زمانی که یک مسلمان فوت کند، فرضیت حج هم از دوشش ساقط می گردد، ولی اگر متوفی وصیت به حج کرده باشد، ورثه می توانند، از یک سوم ماترکش (مال متروکه اش) به جای او مراسم را به جا آورند. این نظریه امام ابوحنیفه و امام مالک مورد تأیید امام شعبی و امام نخعی نیز می باشد، و گفتند: چون که حج عبادتی بدنی است و لذا با مرگ ساقط خواهد شد، به مانند نماز.

در این مورد حدیثی که از ابن عباس روایت گردیده است دلیل می آورند: می گویند: «زنی از پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره پدرش سؤال کرد که مرده ولی حج نرفته؟ پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: به جای پدرت حج کن) و در حدیثی دیگری از ابن عباس روایت است: (زنی نذر کرده بود حج رود، ولی فوت می کند، برادرش نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم آمد و درباره آن سؤال کرد؟ پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: آیا اگر خواهرت قرضدار می بود قرضش را قضاء نمی کردی؟ گفت: چرا نه، فرمود: پس دین خدا را نیز قضاء کن چرا که او به حق تر است نسبت به قضای دین) (راوی هردو حدیث نسایی است)، و چون که این حقی است که بر دوش وی مانده و نیابت پذیر است، و با مرگ ساقط نمی شود مانند بدهی و قرض، و قابل قیاس با نماز نیست چون که نماز نیابت نمی پذیرد». «المعنی» (۱۰۱/۳) مختصراً.

یادداشت:

اگر مسلمانی در زمان حیاتش مالک مقدار پولی مازاد بر نفقه خود و خانواده اش نبوده که کفایت حجش را کند، در اینحالت حج رأساً بر او واجب نیست، و واجب هم نیست حتماً کسی به جای او (بعد از مرگش) حج کند، مگر آن که کسی از باب احسان به جای وی حج کند.

از جناب علامه ابن عثیمین سؤال شد: من برادری دارم که به سرطان مبتلا شد، و امسال فوت نمود و سن وی نوزده سال بود و فریضه حج را اداء نکرد، ضمن این که ایشان به مدت پنج سال به این مرض گرفتار بود، آیا به جای او حج به جا آوریم؟ و آیا کفاره ای هست؟

جواب دادند: «لازمست پرسیم: آیا این جوان مالی داشته که بتواند با آن حج کند؟ اگر پاسخ مثبت است، پس لازمست به جای او حج انجام شود، و اگر مالی نداشته (که کفاف حج رفتن کند) بر او واجب نیست، و در حالی فوت کرده که فریضه حج بر دوش او نبوده، اما اگر خواستید، احسان کنید و به جای او حج کنید، اشکالی بر آن نیست». «اللقاء الشهري» (۵/۶۲).

بر این اساس؛ چنانچه آن مردی که فوت کرده در زمان حیاتش مال کافی برای ادای حج داشته، پس حج بر وی واجب بوده، و آنچه سؤال کننده انجام داده (یعنی از ماترکش یعنی مال موروثی اش به جای او حج کرده) کاری درست و صحیح بوده است، چرا که انجام حج به وسیله ماترکش مقدم بر ورثه است، اما لازمست سایر ورثه را از انجام فیصله مطلع ساخت. والله اعلم بالصواب

تتبع ونگارش:

الحاج داکتر امین الدین «سعیدی - سعید افغانی»

مدیر مطالعات ستراتژی یک افغان و

مسؤول مرکز کلتوری دحق لاره- جرمنی